

การพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีและผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน วิชาภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model
ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
The Development of Analytical Reading Ability in Literature and Learning
Achievement in Thai Language using MACRO Model Combined
with Group Process for Mathayomsuksa 2 Students

แพรวไพลิน ศรีทราไชย¹,
ไพโรจน์ เต็มเตชาติพงศ์² และ จีรรัฐติกุล ดอนวิจารย์ขจร³
วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย^{1,2,3}
Pairpailin Sritarachai¹,
Phairoth Termtachatipongsa² and Jeeruttikoon Dawnwichankajorn³
College of Asian Scholars^{1,2,3}
Corresponding Author, Email: praepirin22@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี โดยการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มให้มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/15 โรงเรียนผดุงนารี จำนวน 34 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที (t-test for one sample)

* ได้รับบทความ: 17 กันยายน 2568; แก้ไขบทความ: 16 ตุลาคม 2568; ตอบรับตีพิมพ์: 30 มิถุนายน 2569

ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี หลังการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม เฉลี่ย 25.56 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.20 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนเท่ากับ 25.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม ในภาพรวมมีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.05)

จากผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี ทำให้นักเรียนวิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และวิเคราะห์หลักการของเรื่องที่อ่าน และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model; กระบวนการกลุ่ม; ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of this research were to: 1) develop literary analytical reading skills using the MACRO model of instruction combined with group processes, with an average score of at least 70% of the total score and at least 70% of all students meeting the criteria; 2) compare learning achievement after instruction using the MACRO model combined with group processes against the criterion of 70% of the total score; and 3) study student satisfaction with instruction using the MACRO model combined with group processes. The sample consisted of 34 students from Mathayomsuksa 2/15 at Phadungnaree School, selected using cluster random sampling. The research instruments used were 1) experimental instruments, including lesson plans using the MACRO model of instruction combined with group processes, and 2) data collection instruments, including 1) a test to measure literary analytical reading skills, 2) an academic

achievement test, and 3) a student satisfaction questionnaire regarding instruction using the MACRO model combined with group processes. The statistics used to analyze the data were percentages, means, standard deviations, and t-tests (one-sample t-test).

The research findings were:

1) After learning using the MACRO model combined with group processes, students had an average score of 25.56 out of a total score of 30 on their ability to analyze literary works, which is 85.20%. There were 34 students who met the criteria of 70% of the total score, representing 100%.

2) The average post-learning achievement score for students was 25.50, which is significantly higher than the established criteria of 70% of the total score ($p < .05$)

3) Students were satisfied with the MACRO model combined with group processes, with overall satisfaction being very high ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.05)

Based on the results of this research, it can be concluded that using the MACRO model of learning combined with group processes can develop students' analytical reading abilities in literature, enabling them to analyze the significance, relationships, and principles of what they read, and leading to higher learning achievement than the established standard

Keywords: MACRO Model Learning Management; Group Process; Literary Analytical Reading Skills; Learning Achievement

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์และสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติที่ช่วยสร้างความเป็นเอกภาพและบุคลิกภาพของคนไทย เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้ และพัฒนาความคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ รวมถึงเป็นสื่อในการพัฒนาชีวิตและอาชีพอย่างมั่นคง นอกจากนี้ยังสะท้อนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ จึงควรเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบสานอย่างต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการ (2551) เน้นว่าวิชาภาษาไทยช่วยพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยเฉพาะการอ่านเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความคิด ความรู้ และความเข้าใจของผู้เรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) เน้นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และฝึกทักษะกระบวนการคิด โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริงอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการเตรียมเยาวชนเข้าสู่สังคมโลกศตวรรษที่ 21 และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนในสาระการเรียนรู้การอ่านและสาระการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมต่ำกว่าที่กำหนด และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่านักเรียนขาดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และไม่เข้าใจคุณค่าของวรรณคดีไทย เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนยังเน้นการท่องจำและวิธีการแบบเดิม ขาดความสนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย

MACRO model เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งเกิดจากแนวคิด Teach Less, Learn More ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มาเป็นหลักในการกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ฝึกให้ผู้เรียนกล้าตั้งคำถาม กล้าคิด กล้าตัดสินใจ และกล้าแสดงออก เปลี่ยนการเรียนจากแบบรับฟังอย่างเดียวเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการตั้งคำถามในประเด็นที่เกิดข้อสงสัย นำไปสู่จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivation) 2) ขั้นการเรียนรู้โดยตรง (Active Learning) 3) ขั้นสรุปองค์ความรู้ (Conclusion) 4) ขั้นรายงานและนำเสนอ (Reporting) และ 5) ขั้นการเผยแพร่ความรู้ (Obtain) (ดิเรก วรรณเศียร, 2558) โดยมีการนำเทคนิค หรือแนวคิดกระบวนการต่าง ๆ เข้ามาร่วมกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากขึ้น โดยใช้กระบวนการคิดและการทำงานแบบร่วมมือ รวมถึงใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชน แต่กระบวนการดังกล่าวอาจไม่สำเร็จ ถ้าหากผู้เรียนต้องเรียนรู้เป็นรายบุคคล ดังนั้น เพื่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้อย่างขึ้น คือ การจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นกระบวนการกลุ่ม ธรรมชาติ (2541) ได้ให้ความหมายของกระบวนการกลุ่มไว้ว่า กระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการในด้านทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่บกพร่องเป็นปัญหาสมควรแก้ไข เป็นวิธีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าใจความต้องการของตนเองและของผู้อื่นจากการลงมือทำกิจกรรม จึงจะเกิดการเรียนรู้ อารีย์ ชุมณี (2546) ได้ให้ความหมายของกระบวนการกลุ่มไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกภายในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างอิสระ และทุกคนมีบทบาทหน้าที่ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกิจกรรม

นั้นเป็นชุดของกิจกรรมที่ทำให้กลุ่มได้ผลงานอันเดียวกัน และจากการที่ได้ผลงานนั้นทำให้สมาชิกทุกคนได้รับความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะคล้ายกัน และมีความรู้สึกที่ดีต่อสมาชิกภายในกลุ่มด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO model และกระบวนการกลุ่มมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีความสามารถในการอ่านที่ดีขึ้น อันส่งผลให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการอ่านและมีทักษะการอ่านขั้นสูง รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนที่จะพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม ให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบก่อนการทดลอง (Pre-Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบหลังเรียน (One-Group Posttest-Only Design) เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มที่มีต่อความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนผดุงนารี อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 14 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 560 คน ซึ่งโรงเรียนจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/15 จำนวน 34 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มด้วยวิธีจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง วรรณคดีและวรรณกรรม จำนวน 4 แผน รวมเวลา 8 ชั่วโมง ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.41 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

(1) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC = 0.60–1.00) มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.24–0.76 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.24–0.43 และค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.93

(2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC = 0.60–1.00) มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.26–0.74 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.22–0.73 และค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของ Lovett เท่ากับ 0.94

(3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.40 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.23–0.69 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.75

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เกณฑ์การวัดและประเมินผล และบทบาทของผู้เรียนก่อนดำเนินการวิจัย

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง วรรณคดีและวรรณกรรม โดยใช้ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม ตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน รวมเวลา 8 ชั่วโมง

3. หลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

4. ตรวจสอบให้คะแนน รวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และร้อยละ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และพิจารณาจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างเดียว (One-Sample t-test) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด ได้แก่ ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ความพึงพอใจมากที่สุด, 3.51–4.50 หมายถึง มาก, 2.51–3.50 หมายถึง ปานกลาง, 1.51–2.50 หมายถึง น้อย และ 1.00–1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม แสดงดังตารางที่ 1

จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์ร้อยละ 70	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ผ่านเกณฑ์ (คน)	ร้อยละ
34	30	21	27	24	25.56	85.20	34	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีเฉลี่ย 25.56 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.20 โดยนักเรียนทั้ง 34 คนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อจำแนกความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียน จำแนกเป็นรายด้าน

ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	ร้อยละ	S.D.	ลำดับ
การวิเคราะห์ความสำคัญ	12	9.82	81.83	1.14	3
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์	8	7.00	87.50	0.85	1
การวิเคราะห์หลักการ	10	8.74	87.40	0.99	2

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมา ได้แก่ ด้านการวิเคราะห์หลักการ คิดเป็นร้อยละ 87.40 และด้านการวิเคราะห์ความสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 81.83 ตามลำดับ ทั้งสามด้านมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม แสดงดังตารางที่ 3

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	คะแนนเกณฑ์	df	t	p
หลังเรียน	34	30	25.50	0.93	21	33	28.24	<

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ย 25.50 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.93 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ซึ่งเท่ากับ 21 คะแนน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ($t(33) = 28.24, p < .001$) แสดงว่าการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ สรุปได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม

ด้าน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับ
กิจกรรมการเรียนรู้	4.69	0.15	มากที่สุด	3
บรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.77	0.05	มากที่สุด	1
ประโยชน์ที่ได้รับ	4.73	0.07	มากที่สุด	2
ภาพรวม	4.73	0.05	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73, S.D. = 0.05$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.77, S.D. = 0.05$) รองลงมา ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{x} = 4.73, S.D. = 0.07$) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.69, S.D. = 0.15$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และทักษะที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ($\bar{x} = 4.97, S.D. = 0.17$) รองลงมา คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนตามความต้องการ ($\bar{x} = 4.91, S.D. = 0.29$)

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ กิจกรรมการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มมีความน่าสนใจและกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.49) ซึ่งอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มเฉลี่ย 25.56 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.20 และนักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจาก MACRO Model เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการสร้างแรงจูงใจ การลงมือปฏิบัติ การสรุปองค์ความรู้ การรายงานและนำเสนอ ตลอดจนการนำความรู้ไปเผยแพร่หรือประยุกต์ใช้ เมื่อบูรณาการร่วมกับกระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนจึงมีโอกาสร่วมกันอ่าน ตีความ วิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และวิเคราะห์หลักการที่ปรากฏในวรรณคดี ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตรวจสอบความเข้าใจร่วมกัน กระบวนการดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนไม่ได้รับสารจากบทอ่านเพียงอย่างเดียว แต่ได้ใช้เหตุผลในการจำแนก เชื่อมโยง และสรุปสาระสำคัญด้วยตนเอง

การเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้อภิปราย เสนอความคิดเห็น รับฟังมุมมองที่แตกต่าง และร่วมกันแก้ปัญหา ส่งผลให้การอ่านวรรณคดีซึ่งมีเนื้อหา ภาษา และแนวคิดค่อนข้างซับซ้อน มีความชัดเจนและเข้าใจง่ายขึ้น โดยเฉพาะการนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่มช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนและตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ จึงทำให้สามารถสร้างข้อสรุปจากบทอ่านได้อย่างมีเหตุผล

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสุเมธ เขียวโสภา ชลธิชา หอมฟุ้ง และไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม (2567) ซึ่งพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ การสร้างองค์ความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถพัฒนาความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์วรรณคดีของผู้เรียนได้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ย 25.50 คะแนน

จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มช่วยส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model มีลำดับขั้นตอนที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเห็นความสำคัญของเนื้อหา จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ก่อนนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยภาษาของตนเอง การรายงานและนำเสนอผลงานยังช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ ฝึกการสื่อสาร และรับข้อมูลย้อนกลับจากครูและเพื่อน ส่งผลให้ความเข้าใจมีความถูกต้องและคงทนมากขึ้น

กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดหลายระดับ ทวิศกดิ์ จินดานุรักษ์ (2560) อธิบายว่า ผู้เรียนในยุคการศึกษา 4.0 จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทั้งการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ การคิดผลิตภาพ การคิดเชิงนวัตกรรม และการคิดอย่างรับผิดชอบ การจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model จึงเอื้อต่อการพัฒนาทักษะเหล่านี้ เพราะผู้เรียนต้องลงมือค้นคว้า แก้ปัญหา สังเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม

นอกจากนี้ ดิเรก วรรณเศียร (2558) เสนอว่า MACRO Model เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกระบวนการทางปัญญากับกระบวนการทางสังคม โดยผู้เรียนร่วมกันสร้างองค์ความรู้ผ่านการปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม จึงช่วยลดการเรียนรู้แบบท่องจำและส่งเสริมความเข้าใจอย่างมีความหมาย ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับดลชัย อินทรโกสม (2564) ซึ่งพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าตามรูปแบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องโคลงสุภาพษิตพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โดยใช้ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับและด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ

ผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งการศึกษาค้นคว้า การทำงานร่วมกัน การอภิปราย การสรุปองค์ความรู้ และการนำเสนอผลงาน ทำให้ผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับฟัง แต่มีบทบาทในการกำหนดและสร้างการเรียนรู้ร่วมกับสมาชิก

ในกลุ่ม ผู้เรียนจึงรู้สึกสนุก กล้าแสดงความคิดเห็น และได้รับการยอมรับจากเพื่อน ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและเอื้อต่อการมีส่วนร่วม

กระบวนการกลุ่มยังช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งหน้าที่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ ขณะเดียวกัน ขั้นตอนการนำเสนอและเผยแพร่ความรู้ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของผลงานและสามารถเชื่อมโยงความรู้กับการนำไปใช้จริง จึงทำให้ผู้เรียนรับรู้ประโยชน์ของกิจกรรมและเกิดความพึงพอใจในระดับสูง

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของดิเรก วรรณเศียร (2558) ที่พัฒนารูปแบบ MACRO Model จากแนวทางการสอนน้อยลงและเรียนรู้ให้มากขึ้น (Teach Less, Learn More) และการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหา ทำงานเป็นกลุ่ม สรุปลองค์ความรู้ และนำเสนอผลงานด้วยตนเอง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับดลชัย อินทรโกสม (2564) ซึ่งพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับมาก

โดยสรุป การจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มเป็นแนวทางที่บูรณาการการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ พร้อมทั้งมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 การจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย โดยเน้นการสร้างแรงจูงใจ การเรียนรู้เชิงรุก การทำงานร่วมกัน และการสรุปลองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ที่มีความหมาย

1.2 ครูผู้สอนควรวางแผนการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับขั้นตอนของ MACRO Model และเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับบริบทและระดับความสามารถของผู้เรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และนำเสนอผลงานอย่างเต็มศักยภาพ

1.3 ควรจัดสรรเวลาในแต่ละขั้นตอนของการเรียนรู้ให้เหมาะสม โดยเฉพาะขั้นการรายงานและนำเสนอ (Reporting) และขั้นการเผยแพร่ความรู้ (Obtain) เพื่อให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิด

แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และประยุกต์ใช้ความรู้ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น หรือในโรงเรียนและระดับชั้นที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้และเพิ่มความสามารถในการอ้างอิงผลการวิจัย

2.2 ควรศึกษาการบูรณาการ MACRO Model ร่วมกับเทคนิคหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น เช่น ผังกราฟิก การใช้คำถามระดับสูง (Higher-Order Questioning) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) หรือการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน

2.3 ควรดำเนินการวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น รวมทั้งศึกษาตัวแปรเพิ่มเติม เช่น ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร หรือสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้แบบ MACRO model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างเป็นลำดับขั้น ตั้งแต่การตั้งคำถาม เพื่อสร้างแรงจูงใจ การวิเคราะห์ข้อมูลจากเรื่องที่อ่าน การสรุปและสังเคราะห์องค์ความรู้ การแสดงผลการเรียนรู้จากการอ่าน ไปจนถึงการสะท้อนและขยายผลองค์ความรู้สู่ผู้อื่น รวมถึงสร้างองค์ความรู้ร่วมกันในห้องเรียนด้วยกระบวนการกลุ่ม (กระบวนการทางสังคม) เสริมสร้างทักษะขั้นสูง (กระบวนการทางปัญญา) นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้แบบ MACRO model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มนี้ยังมีการแบ่งนักเรียนแบบละความสามารถโดยแบ่งเป็น กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน เป็นการทำงานร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ และมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือผลงานร่วมกัน อันก่อให้เกิดการพัฒนาทัศนคติ ค่านิยม พฤติกรรม ความเข้าใจ และทักษะ ตลอดจนสร้างความรู้สึที่ดีต่อกันภายในกลุ่ม ดังโมเดลที่แสดงให้เห็นดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรมวิชาการ.
- ดลชัย อิทธิโกสม. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึง ในป่าช้าด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ดิเรก วรรณเศียร. (2558). MACRO Model: รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2560). ครูและนักเรียนในยุคการศึกษาไทย 4.0. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 7(2), 14-29.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.

- สุเมธ เขียวโสภา, ชลธิชา หอมฟุ้ง, และไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 6(5), 1085–1096.
- สุพัฏฐา อ้นลำพูน. (2544). การใช้กิจกรรมสัมพันธ์เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- อารีย์ ชูมณี. (2546). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนด้วยวีดิทัศน์และ การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).